

הרב יהושע מגנס

ר"מ בישיבת "מרכז הרב"

נר כבסיס לשלהבת

הנח לנר שמן ופתילה הואיל דנעשה בסיס לדבר האסור

א) מסקנא דסוגיא דאיסור שמן פתילה ונר אליבא דר"ש הוא משום דהוּו בסיס לדבר האסור. ועיי' במג"א וסי' רע"ט סעיק"א: דבין השמשות היה אסור לטלטלו כמ"ש בסי' רע"ו סס"ג, ומיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולי יומא. ע"כ. ובסי' רע"ו סעיק"א כתב המג"א: וטעמא משום דהוּו בסיס לדבר האסור. ע"כ. ושם בסעיק"ב הביא המג"א את דברי הר"ן דאסור ליהנות מן השמן בין השמשות משום איסור מכבה. ואח"כ מביא שיש טעם נוסף לאיסור שימוש בשמן, משום דהוקצה למצותו. ואין המג"א מזכיר איסור בסיס לדבר האסור. אמנם אין זה קשה, דהתם דן המג"א על טלטול מותר השמן ביו"ט, ובזה לא שייך למימר בסיס לדבר האסור, כיון דאין איסור על טלטול נר דולק ביו"ט.

הפנ"י: השלהבת - דבר האסור שמא יכבה

ב) וגם לגבי איסור שבת אין זה מובן, מדוע נחשבת השלהבת לדבר האסור יותר מהשמן והנר. וכבר האריכו בזה האחרונים. ז"ל הפנ"י (ודף מ"ה ע"א ד"ה כעין שמן שבנר קאמרינו): ונראה דהוקצה לאיסורו שפיר איצטריך דאי משום הוקצה למצותו לחוד לא שייך לאסור לטלטל הנר אפילו בשעה שדולק אע"כ משום הוקצה לאיסור וכדמשמע לקמן דף מ"ז דאמר רבא אליבא דר"ש הנח לנר שמן ופתילה הואיל ונעשה בסיס לדבר האסור ולשון שאסור משמע דהיינו משום מוקצה דלענין מצוה לא אשכחן לשון בסיס ואע"ג דרש"י פי' לקמן שהכל נעשה בסיס לשלהבת והשלהבת לאו משום מוקצה אסור אלא משום מכבה מ"מ אי לאו איסור מוקצה לא הוּו שייך לומר דנר נעשה בסיס דהא לר"ש שרי היכא דיושב ומצפה מתי יכבה נרו אפילו על ידי תינוק ועו"ג וכו' ואם כן ע"כ הא דאסור לר"ש משום דנעשה בסיס לדבר האסור היינו משום דכיון דכבר הוקצה למצותו לכל זמן דליקתו תו לא שייך לומר יושב ומצפה דרוצה בהדלקתו שלא יכבה וכו'. ע"כ. הרי שהשלהבת נחשבת לדבר האסור משום מכבה. ויש דין בסיס לשמן וכו' משום דאין אדם יושב ומצפה וכו' היכא דהודלק למצותו ורוצה בהדלקתו. ועיי' מה שנכתוב בהמשך בשם המנחת יצחק.

דברי החזו"א בענין מוקצה דשלהבת

ג) והחזו"א האריך בענין זה, וחידש גדר חדש בדיני מוקצה שתלויים בו הרבה דינים והלכות. ונרחיב בדבריו. ז"ל וסי' מ"א אות ט"ז: יש לעיין מה שנא שלהבת מנר שמן ופתילה הלא בשעת הדלקה גם נר לא חזי למידי אלא לתשמיש האור, ואי דלא מקרי מוקצה כיון דהוא משמש להאור והו"ל כשאר הכלים המשמשים אם כן גם שלהבת לא הוּו מוקצה. וי"ל דלעולם אין דרך הנר לטלטל בשבת דלמא תכבה, אי נמי לעולם השתמשות הנר הוא במקומה ואין דרך לטלטלה, ודבר שאין עשוי לטלטל כלל אע"ג דנהנה ממנו בשבת חשיב מוקצה, והלכך שלהבת חשיב מוקצה, אבל נר שמן ופתילה כיון דמותרין לאחר שכבה הנר, מהשתא לאו מוקצה נינהו לר"ש דכיבוי הנר הוּו

כגמרו בידי אדם כקדירה רותחת כדאמר ביצה כ"ז ע"א, וגמרו בידי אדם לא חשיב מוקצה אף קודם דמחזי, דהא קדירה רותחת מותר לטלטלה, והלכך היה ראוי להתיר נר לטלטלו דחשיב כלי תשמיש דהא מזומן לתשמיש על ידי שיכבה, והלכך צריך טעם דנעשה בסיס לדבר האסור, ולפי זה נראה דשמן המטפטף בשעה שהנר דולק שרי לטלטלו וכו' והגרע"א בתוספותיו כ' כיון דאין נאותין הימנו הו"ל מוקצה כיון שאינו ראוי ולמש"כ י"ל דמקרי גמרו בידי אדם ומותר לטלטלו. ע"כ. ועיי"ש שיעוד האריך בדברים במחלוקתו עם הגרע"א.

מה שהקשה החזון איש על הגרע"א, וס"ל דאין איסור לטלטל את השמן המטפטף מהנר הדולק, הם הם דברי המהרש"א בדעת התו' (דף מ"ב ע"ב ד"ה ואין נאותין). אמנם יש להאריך בזה, שלפי ביאור המהרש"א בתו' יש איסור מבטל כלי מהיכנו גם בשמן האסור בהנאה ומותר בטלטול נופל לתוך הכלי (עיי' דף מ"ג ע"א תוד"ה בעודן עליו ובמהרש"א שם). והיינו משום שמבטל את הכלי משימוש, אף שאינו מבטל מטלטול. [וזוה תלוי אם איסור מבטל כלי מהיכנו הוא משום סותר או משום שמחבר את הכלי לקרקע.] וכבר האריכו האחרונים לחלוק על דבריו. ואכ"מ. ולזה רמז החזו"א (בסוגריים כתב ושו"ר וכו') דמדברי התו' משמע דלא כדבריו, אלא דגם בשמן המטפטף יש איסור טלטול.

גמרו בידי אדם - סתירה בדעת התו'

ד) ועיקר קושייתו על הגרע"א היא דהשמן הוי גמרו בידי אדם, וממילא לא צריך להיות על שמן המטפטף איסור טלטול. אמנם קושיא זו תלויה בביאור הגדר של גמרו בידי אדם, ויש בזה מחלוקת ראשונים.

ה) הנה התו' (ד"ה בעודן עליו השני) כתבו: תימה הא כיון דבידו להפריחם למטה הוי גמרו בידי אדם ולית לן למימר דאיתקצאי לבין השמשות כדמוכח בפרק אין צדין (דף כ"ו) דפריך ר' זירא למ"ד יש מוקצה לחצי שבת והא פולין ועדשים דמבשלים ביו"ט דמעיקרא חזו לכוס כי שדינהו בקדרה חייטא אידחו להו גמר בישוליהו אישתרו להו. א"ל אביי ולטעמיהך תקשי לך קדירות דעלמא דהא קדירות דשבתא בין השמשות רותחות הן ולאורתא קא אכלינן מינייהו אלא גמרו בידי אדם לא קמבעיא ליה כי קא מיבעיא ליה גמרו בידי שמים. וי"ל דשאני קדירות אם הוה צריך להו בין השמשות היה מקררן וכן פולין ועדשים רצונו שיתבשלו בלא שום דיתוי אבל הכא רצונו היה שיעלו האפרוחין על הסל שלכך כפאו והרי שעה אחת הקצה אותו לצרכן ומיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא. ע"כ. הרי שהתו' קבעו דכל היכא דרצון האדם במוקצה, אין זה גמרו בידי אדם. לכן, בקדירות שהיה רוצה שהמאכל יתבשל מיד, או אם היה רוצה היה יכול מיד לקרר את הקדירות, נחשבים לגמרו בידי אדם. ואין זה דומה לאפרוחים דרצונו שיהיו על גבי הסל. ולפי"ז יש לומר דגם בענין נר הוי ליה כאפרוחים, דרצונו שידלק הנר, ואמרינן ביה שפיר מיגו דאיתקצאי בין השמשות וכו'. ולפי"ז לא קשיא מידי קושית החזו"א דשמן ונר ג"כ הוה להו גמרו בידי אדם.

ו) אמנם לכאורה יש ראייה הפוכה מדברי התו' עצמם. עיי' בדף מ"ד ע"ב ד"ה יש עליה מעות: וא"ת אמאי לא מוכח מהכא בפרק אין צדין דאין מוקצה לחצי שבת [התו' איירו במניח בשבת מעות על ידי קטן או נכרי על גבי כר, דאסור לטלטל את הכר. ואם

הסירים מעל גבי הכר בהיתר, מותר לטלטל את הכר] וי"ל דאיכא לאוקמא כגון שהניחם לדעת ישראל כדי להסירים אחר שעה והווי כגמרו בידי אדם. ע"כ. והרי התם הניחם לדעת, ורצה שיהיו מונחים על גבי הכר, ובכל זאת כתבו התו' דהוה ליה כגמרו בידי אדם. וזה סותר לדבריהם הנ"ל לגבי אפרוחים.

ועיי' בחתם סופר (דף מ"ד ע"ב ד"ה בתו' ד"ה יש עליה מעות) שכתב: וקשיא הא לעיל דף מ"ג ע"א כתבו התו' ד"ה בעודן תימא הא בידו להפריח הוה כגמרו בידי אדם ותו' אבל הכא רצונו היה שיעלו ולא מקרי גמרו בידי אדם. ואם כן היכא כתבו התו' הכא דהוה כגמרו ב"א. אך בשלמא התם כשהניחם לשם בדעתא להניח שם כל היום אע"פ שבידו להפריחם לא הוה כגמרו ב"א אבל הכא הניחו לשם כדי שיסירם מידו אחר שעה הווי כגמרו בידי אדם. ע"כ. ולפי זה יש לומר דגם נר הווי גמרו בידי אדם, דאין דעתו שידלק הנר כל השבת, כדקאמר בגמ' דאדם מצפה מתי תכבה נרו, ועל כן יש הבדל לפי ר"ש בין נר ועששית.

מחלוקת ראשונים בגדר גמרו בידי אדם

ז) והנראה לומר בזה, דהמאירי בחידושיו לביצה (דף כ"ז ע"א) כתב: ובשם הרב בדרשי ז"ל ראיתי שלמד הימנה דהני תמידים שלנו ר"ל שהשליכו מים לגיגית מערב שבת מותר לשתות מהן בשבת אע"ג דבין השמשות אידחו להו הואיל ולמחר חזו שהרי על ידי אדם הוא בא. ואין דבריו נראה לי דאע"ג דדחוי בא על ידי אדם תקונו מיהא אינו בידי אדם. ומ"מ אפשר לומר דהואיל ובשעת הדחוי יודע הראויות הן למחר ליכא אקצווי דעתא. א"נ דכל שסופו להגמר על ידי מעשה שעשה זה בו מתחלה גמרו בידי אדם מיקרי. וזה נראה לי ברור. ע"כ. הרי שהמאירי נסתפק בענין תמד אם שייך בו גמרו בידי אדם, כיון דאין תקונו בא על ידי אדם אלא מעצמו. ודן דשמא כיון דסופו להגמר על ידי מעשה אדם, הווי גמרו בידי אדם.

ח) ונראה דהנה רש"י (ביצה דכ"ו ע"ב ד"ה אדחו) כתב: כל זמן שרותחין. ע"כ. משמע מיניה, דאין חסרון בפולין ועדשים אלא שרותחין. וכן משמע ממה שכתב: ולטעמיה, דמשוית לרתיחתן תורת מוקצה וכו'. ע"כ. לפי זה תי' הגמ' דבידו להוריד את הפולין ועדשים מעל גבי האש, כמו לגבי קדרות רותחות, שבידו לקררן. אמנם התו' בסוגיין חלקו בין קדרות ובין פולין ועדשים, דקדרות בידו לקררן ואילו פולין ועדשים רצונו שיתבשלו ללא שום דחוי. משמע מינייהו דחסרון דפולין ועדשים הוא שונה מחסרון דקדרות. ונראה דכוונתם דפולין ועדשים כיון דהתחילו להתבשל אינם ראויים לאכילה כלל בין השמשות. ולכן היו התו' צריכים לכתוב ביאור אחר בהא דפולין ועדשים הווי בכלל גמרו בידי אדם. וכתבו התו' דהווי גמרו בידי אדם כיון דרצונו שיגמר בישולו ללא דיחוי.

ט) הנה לפי התו' פולין ועדשים הווי גמרו בידי אדם אף דאין בידו של האדם לתקנו בעצמו בשבת, ואין תקונום אלא על ידי שיגמר בישולם מאליו, ללא מעשה אדם. וצ"ל כמאירי דכיון דגמרו הוא משום מעשה שעשה האדם מתחילתו, הווי שפיר בכלל גמרו בידי אדם.

אבל רש"י כתב: אלא מידי דגמרו בידי אדם לא קא מבעיא לן. דכיון דבידו לתקנו בו ביום לא מקצה ליה מדעתיה וכו'. ע"כ. היינו כהו"א דמאירי דבעינן דוקא דתיקונו יהיה

על ידי מעשה אדם כדי שיחשב בכלל גמרו בידי אדם. ולפי"ז תמד לא יחשב גמרו בידי אדם, דאין גמרו אלא מאליו. וברור הוא דנחלקו בגדר גמרו בידי אדם. רש"י ס"ל דהיינו כפשוטו דבעינן דגמרו יהיה על ידי אדם ממש. אבל התו' ס"ל דכל שהמעשה הראשון היה בידי אדם, היינו גמרו בידי אדם.

הסתירה בתו' – שתי שיטות הנ"ל של הראשונים

(ו) נמצא א"כ דתו' התו' דפולין ועדשים הוו גמרו בידי אדם הוא משום דרצונו שיתבשל ללא דיחוי אבל באפרוחים רצונו שדוקא יעמדו על גבי הסל עתה אינו אלא לפי שיטתם דאין צריך שיעשה האדם מעשה בעצמו כדי שיחשב גמרו בידי אדם. אבל לפי רש"י כל דתיקונו על ידי אדם הוי גמרו בידי אדם, אף אם עתה רצונו שיהיה מוקצה, ולפי זה אין מקום לתירוץ התו' הנ"ל.

(יא) והנה אי נימא דשיטת רש"י כנ"ל, קשה באמת מדוע באפרוחים אמרינן מיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולי יומא, ומה בין זה ובין סתם קדרות. ועל כרחך צריך לומר כמו דברי החת"ס דכיון דדעתו שהאפרוחים ישהו על גבי הסל כל היום אמרינן ביה מיגו דאיתקצאי וכו'. אבל כל היכא דבידו לתקנו, ודעתו לתקנו במשך השבת, שפיר הוי גמרו בידי אדם, גם אם בשעת בין השמשות אין דעתו להסירו ואין רצונו להסיר את המוקצה מאליו.

(יב) ועתה נשוב לתו' בשבת. התו' (דף מ"ג ע"א) ס"ל דאין אפרוחים גמרו בידי אדם כיון דרצונו שיהיו על גבי הסל. אמנם התו' לקמן (דף מ"ד ע"ב) כתבו דאם דעתו להסירו הוי גמרו בידי אדם. ולכאורה כוונת התו' כרש"י, דבעינן מעשה אדם כדי שיחשב גמרו בידי אדם. וכיון דבדעתו להסיר את המעות, והתקון בא על ידי אדם, שפיר הוי גמרו בידי אדם. וגם באפרוחים יש לומר כן. אלא דא"כ קשה מדוע הגמ' קבעה דאם היו האפרוחים על גבי הסל בין השמשות אמרינן מיגו דאיתקצאי בין השמשות וכו'. ועל כרחך דצריך לומר כחת"ס, וכנ"ל.

לפי כל הראשונים אין שמן נחשב כגמרו בידי אדם, ומתורצת קו' החזו"א

(יג) ועתה נשוב לדברי הגרע"א הנ"ל. החזו"א הקשה עליו דשמן הוי גמרו בידי אדם. והנה, אי נימא כשיטת התו' בדף מ"ג, כמו שאפרוחים לא הוו גמרו בידי אדם, כיון שרצונו של האדם שיהיו על גבי הסל, כן צריך לומר דגם שמן לא הוי גמרו בידי אדם, דגם רצונו שהשמן ידלק בין השמשות. ולפי התו' בדף מ"ד דס"ל דגם בדעתו שישארו המעות על גבי הכר הוי גמרו בידי אדם, זה משום דס"ל כרש"י דכל שבידו להסירו הוי גמרו בידי אדם. ואם כן בשמן, דאין כיבוי האש או טפטוף השמן בידי אדם, שוב לא הוי גמרו בידי אדם. ולפי"ז תו' לא קשיא על הגרע"א, ושפיר יש לומר דשמן המטפטף אסור בטלטול לפי ר' שמעון כל זמן שהנר דולק.¹

¹ והנה במקראי קודש לפסח (עמ' רמ"ח) כתב הגרצ"פ פרנק זצ"ל: נסתפקתי על פי שאלה, בכלים ששרה אותן במים ג' ימים מעל"ע כנהוג להכשירם לימי הפסח אם מותר להשתמש בהם ביו"ט ראשון כשהג'

דעת חזו"א - גדר חדש של מוקצה

יד) דעת החזו"א בענין מוקצה דשלהבת הוא גדר חדש במוקצה, ודבריו הובאו לעיל (אות ג'): וי"ל דלעולם אין דרך הנר לטלטל בשבת דלמא תכבה, אי נמי לעולם השתמשות הנר הוא במקומה ואין דרך לטלטלה, ודבר שאין עשוי לטלטל כלל אע"ג דנהנה ממנו בשבת חשיב מוקצה, והלכך שלהבת חשיב מוקצה. ע"כ.

סברת החזו"א בענין מוקצה דשלהבת אינו נוגע רק לביאור דין בסיס דשמן ונר. בדבריו נתבאר שיש סוג חדש של מוקצה. דכל שאין דרך לטלטלו הרי הוא מוקצה בטלטול.

טו) וכן כתב החזו"א חידוש זה גם במקום אחר. עיי' מה שכתב וסי' מ"ג אות י"ז: שבת מ"ה ע"ב הואיל ואדם קובע לו מקום א"ל אביי לר"י והרי כילת חתנים וכו' וכתבו תו' היכי דקבע מקום לגמרי לכו"ע אסור כדאמר פרק כל הכלים קכ"ג ע"א והיינו סיכי זיירי ומזורי דקפיד עליה ונראה מדבריהם דהאי קובע לו מקום דהכא היינו שאין משתמשין במנורה אלא למלאכתה. ותימא דאם כן מאי פריך מכילת חתנים הלא הכא מנורה מלאכתה לאיסור ולא הותר אלא לצורך גופו, ודוקא בדרך לפעמים לשמש בו לצורך גופו אבל דבר שאין דרך לשמש בו כלל מודה ר"ש דאסור כמו סכינא דאשכבתא ויתד של מחרישה וכיו"ב וא"כ דין הוא שמנורה אסורה לר"ש אבל כילת חתנים מלאכתה להיתר. ואפשר לפרש לולא דבריהם ז"ל דהאי קובע לה מקום היינו ואין מטלטלין אותה אלא משמשין בה במקומה וכל שקובעין לה מקום לא חשיב כלי לטלטול ופריך מכילת חתנים ומיהו בקביעות מקום גמור כה"ג נמי אסור וכמש"כ לעיל סי' מ"א ס"ק ט"ז לענין נר שבת וכ"כ אחרונים ז"ל דאסור לטלטל מורה שעות שעל הכותל עיי' שע"ת סי' ש"ח סק"ה ואין לו מקור נכון בגמ' אלא זכר לדבר בסוגין ועיי' תו' לעיל ל"ה ע"א ד"ה ואפילו משמע דמפרשין כמש"כ. עיי"ש.

טז) יש נפק"מ בדבריו לכלים רבים. הרי בכלי חשמל אין חשש שמא יכבה, אבל כל שיש לו שלהבת, כגון מנורה חשמלית, ההשתמשות בו הוא במקומו. וממילא יש מקום לאסור את טלטולו כשדולק. [ועיי' בשמירת שבת כהלכתה פי"ג הערה קל"א. ולא הבנתי מדוע החמיר במנורת חשמל והקיל בטלטול מאורר]. ובציץ אליעזר (חי"ח סי' י"א) אסר לטלטל מצנן אויר, כיון שאדם מקצה דעתו מלטלטל את המכשיר, דאין ההשתמשות בו אלא במקומו. [ומה שכתב המנחת יצחק (ח"ג סי' מ"ג) לאסור כלי חשמל שמא יוציא את החוט, יש לדון בדבריו, דאם מתכוין לומר שמא יעבור על איסור, אין זה קשה, חדא דהלכה כר"ש דדבר שאינו מתכוין מותר, ועוד אין אנחנו יכולים לגזור גזירות חדשות שאינן קיימות בחז"ל; ואם כוונתו שמא יוציא את החוט והחשמל לא יאיר, גם זה לא קשה, דזה מצוי הרבה פחות מאשר לכבות שלהבת]. ועיי' מה שנכתוב לקמן (אות כ') בשם האגרות משה.

ימים נגמרים בליל יו"ט ראשון, דל"ל דבין השמשות היה מוקצה; וכן אם יו"ט ראשון חל בשבת או כשחל יו"ט בשבת ובמוצ"ש נגמרו ג"י אי הוי מוקצה ליו"ט ראשון. ע"כ. והנה, לפי מה שנתבאר לעיל, כיון דאין בידו לתקנו, הרי שלפי רש"י הוי כתמד, דאין גמרו בידי אדם, והוי מוקצה. אבל לפי מה שכתבו התו' בדף מ"ג, כל שיודע שיגמר מאליו, ולא היה ברצונו שיהיה מוקצה בין השמשות, הוי כפולין ועדשים שברצונו שהיה נגמר בישראל, וזה גמרו בידי אדם. נמצא שספיקו של הגרצ"פ פרנק תלוי במחלוקת ראשונים הנ"ל.

ויש עוד נפק"מ, עיי' בשמירת שבת כהלכתה ופרק כ' הערה ס"ז: ולדעת החזו"א הנ"ל י"ל דאפילו אם התמונה אינה יקרה אלא שאין מטלטלין אותה אחרי שתלוה במקומה, גם כן הוה מוקצה מחמת חסרון כיס. ע"כ. ולפי זה יש לומר דכל כלי שדרך להשתמש בו בכה"ג, כגון כל הקישוטים למיניהם, וכן אגרטלים וכדומה יהיו מוקצה מהאי טעמא גופא.

קושית המנחת יצחק על החזו"א

יז) ועיי' במנחת יצחק (ח"ג סי' מ"ג) שהקשה על דברי החזו"א: ולא הבנתי דלפי טעמו השני [השתמשות נר במקומה] אם כן גם ביו"ט יהיה מקוצה לטלטל נר הדולק, כיון דלעולם השתמשות הנר במקומה ואין דרך לטלטלה כנ"ל. ע"כ. [וראיתי בספר שלמי יהודה (פ"ב הערה ה') שכתב ישוב על קושיא זו בשם הרב אלישיב. ועדיין צ"ע.]

ראית החזו"א מסוגיא דכילת חתנים

יח) ומה שהביא החזו"א מהסוגיא בדף מ"ה ע"ב, הרי מהתו' במקום מוכח לא כדבריו, שפירשו את הסוגיא מדין מוקצה מחמת חסרון כיס. אמנם היה אפשר לפרש שגם רש"י ס"ל כחזו"א, וזו כוונתו במה שכתב שם: דלאו לטלטולי עבידא, דאדם קובע לו מקום. ע"כ. אבל גם אז אין ראיה לחזו"א, דנוכל לומר דבזה גופא נחלקו אביי ורב יוסף, דרב יוסף היה רוצה לומר דקביעת מקום לחפץ בשימושו עושה אותו למוקצה. ועל זה בא אביי ומוכיח מכילת חתנים דאין שימוש בקביעות מקום יוצר דין חדש של מוקצה. ועל כרחך טעמא דר' יוחנן הוא משום מנורה של חוליות. ולפי זה, אדרבה יש ראיה מסוגיא זו דלא כחזו"א.

יט) ומה שציין את התו' בדף ל"ה כוונתו לתוד"ה ואפילו, דדנו אם מתבטל תורת כלי משום כובדו של כלי, וכתבו שם התו': אפילו אביי גופיה לא קבלה כדאמרינן בפרק כירה מנרתא שאני שאדם קובע לה מקום א"ל אביי והרי כילת חתנים דאדם קובע לה מקום ומותר לנטותה ולפורקה בשבת אלא אמר אביי וכו'. ע"כ. ויש לעיין בדברי התו', דאי בכילת חתנים האיסור בטלטול הוא משום חסרון כיס, מה הראיה לדיון התו' אם יש איסור לטלטל כלי כבד. ומכאן למד החזו"א דצריך לומר אליבא דתו' דאין איסור לטלטל כילת חתנים ענין עם מוקצה מחמת חסרון כיס אלא משום דאין דרך לטלטלו. ומיניה דכל שאין דרך לטלטלו הוי מוקצה.

והנה גם לדעת החזו"א אין זה כי אם דעה אחת בתו'. והתו' בכירה חולקים על דברי התו' בבמה מדליקין. ולדידהו אין ראיה שאביי לא קיבל את דברי רבה רבו. וכ"ש קשה על דעת התו' רא"ש שבסוגיא דפרק כירה כתב בתו' דטעמא דמנורה הוא משום דהוי מוקצה מחמת חסרון כיס. ובפרק במה מדליקין כתבו דיש להוכיח מדברי אביי לגבי כילת חתנים דאין מתבטל תורת כלי מחמת כובדו.

כ) ואולי יש לומר ביאור אחר בדעת התו'. דבאמת אין התו' בבמה מדליקין מתכוונים לדברי החזו"א דכל שאין דרך שימושו בטלטול אסור לטלטלו. אלא כוונתם לומר דדין מוקצה מחמת חסרון כיס הוא דאין דרך לטלטלו כלל אלא לצורך שימושו המיוחד, משום חשש הפסד. וגם בענין כוורת כתבו התו' בעירובין (דף ק"ב ד"ה ההוא) דשאני כוורת בת תרי כור אין רגילות לטלטלה בחול כלל. [ואף דאין התו' בבמה

מדליקין סוברים שיש בזה סברא כדי לחלק בין כוורת ובין שריתא, אבל קשה לומר דנחלקו במציאות. ובזה ס"ל לתו' דיש להשוות כלי שאין רגילים לטלטלו כלל מחמת כובדו למוקצה מחמת חסרון כיס דאין דרך לטלטלו מחמת הפסדו. אבל אין ללמוד מכאן דאין לטלטל כלי שאין דרך לטלטלו ואין שימושו בטלטול. ועדיין צ"ע.

ראית החזו"א משעון

כא) ומה שהביא החזו"א מדין שעון גדול שכתבו האחרונים שאסור לטלטלו, משם יש ראייה הפוכה, דהשערי תשובה כתב: ובמח"ב כתב בשם שאילת יעבץ סי' ס"ג דכלי השעות גדולות העומדות בתיבות על הקרקע יש להחמיר בטלטול אם לא לצורך מקומו. ע"כ. וכן כתב שם המש"ב. ואם כן אין בזה אלא כלי שמלאכתו לאיסור. ולא איסור משום שאין דרך שימושו בטלטול.

דין טלטול כלי חשמל בשבת

כב) למעשה נראה דמותר לטלטל כלי חשמל הדולקים, כגון מנורת לילה ותנור חשמלי לצורך גופן ומקומן. וכן מוכח באגרות משה (ח"ג סי' מ"ט) שכתב בענין טלטול שעון חשמלי ומאורר בשעה שמחברים לחשמל: ואף להאוסרין בנר שהדליקו בו בשבת לטלטל אף לצורך גופו ומקומו סבי' רע"ט סעי' ב' לא שייד לכאן משום שכיון שהוא באופן דא"א לנתקן מעולם לא נאסרו לצורך גופן ומקומן. עיי' בט"ז שם סעיק"ב. ואם היה חושש לדעת החזו"א היה אסור לטלטל את שעון כיון ששימושו במקומו, וכן מאורר חשמלי יש לומר שאין דרך שימושו אלא במקומו, כמו בתנור חשמלי.